

JUBILEE

CERCETĂTORUL ISTORIEI ȘI CULTURII ROMILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA – ION DUMINICA LA 50 DE ANI

Ion Duminica s-a născut la 29 decembrie 1971 în orașul Taganrog, regiunea Rostov-pe-Don, Federația Rusă.

După absolvirea școlii, în 1994 Ion Duminica este admis la Facultatea de Științe Politice și Administrative a Universității de Stat din Moldova. Absolvă această instituție de învățământ cu succes în anul 1999, susținând teza de licență *Sistemul politic din Republica Moldova*. Tânărul decide să continue studiile și în anii 1999–2001 face masteratul la Centrul de Formare Europeană a Universității Libere Internaționale din Moldova. Aici susține teza de magistrul în limba franceză *l'Élargissement de l'Union Européenne: Préceptes pour la République de Moldavie (Extinderea Uniunii Europene: Precepte pentru Republica Moldova)*. În perioada 2000–2003 este admis la doctoratură în cadrul Institutului de Filosofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Moldovei. În 2006 susține cu succes teza de doctor în științe politice cu tema *Instaurarea regimului politic democratic în Republica Moldova: realizări, probleme, perspective*. Conducătorul științific a tezei a fost academicianul Alexandru Roșca. Astfel, Ion Duminica devine primul și deocamdată unicul rrom din țara noastră cu titlul de doctor în științe.

Obținând studii superioare, Ion Duminica înțelegea, că în acel moment el era unul dintre puținii rromi, care au ajuns la acest nivel de pregătire. Din propria experiență înțelegea, că confrății lui o să-i urmeze exemplul numai prin dezvoltarea în rândul tinerilor rromi a interesului pentru studiile superioare. Din acest motiv el se

include cu ardoare în activitatea socială. În cadrul Uniunii Tinerilor Rromi din Republica Moldova „Tărnă Rom” devine coordonator al programului „Dezvoltare comunitară” (2002–2005).

Ion Duminica acordă atenție și politici de incluziuni sociale, cultură tradițională a rromilor din țară. Deseori este invitat în cadrul emisiunilor TV și oferă comentarii în presa scrisă referitor la problemele actuale cu care se confruntă comunitatea rromă. La diferite workshop-uri, organizate în mare parte de organizațiile non-guvernamentale ale tinerilor rromi abordează problemele modalităților integrării etno-sociale a confrăților săi în societatea contemporană. Abordează problemele legate de migrația țiganilor din țara noastră. În același timp pledează pentru păstrarea și conservarea tradițiilor rrome și devine adeptul intensificării studierii limbii romani de către tineretul rrom. Permanent scrie avize pentru Guvernul și Parlamentul Republicii Moldova la proiecte ce sunt direcționate spre dezvoltarea rromilor din Republica Moldova.

Însă nu s-a oprit aici. Întâlnindu-se cu rromi de diferite vârste dar și comunicând cu oamenii în afara acestei comunități el înțelege, că nici unii nici alții nu cunosc bine istoria și cultura acestui popor. Mai rău, cu trecerea timpului mulți vârstnici se stingeau din viața și duceau cu ei în eternitate istoria trecutului lor. Aceste observații au convins tânărul savant să se dedice în continuare cercetării istoriei și culturii rromilor din Republica Moldova. A început activitatea de cercetător științific la Institutul de Cercetări Interetnice al Academiei de Științe a Moldovei. Văzând spiritul de cercetător și mai ales de organizator a lui Ion Duminica conducerea institutului îl numește șef al Secției „Istoria și cultura țiganilor”. Aceasta funcția o deține cu succes în anii 2004–2006. După reorganizarea institutului în Institutul Patrimoniului Cultural, în 2006 savantului din nou îi este încredințată șefia Grupului nou creat „Etnologia rromilor”. Din 2011 până în 2020 Ion Duminica ocupă funcția de șef al Secției „Minorități etnice” a Centrului de Etnologie al Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM. În anul 2020 este numit șef al Secției „Minorități etnice/naționale”. Deținând aceasta funcție, el depune eforturi pentru atragerea tinerilor specialiști, care ar trebui să continue tradițiile deja stabilite în aceasta instituție științifică. Recunosc, că datorită insistenței lui, în februarie 2013 și eu am devenit colaborator științific al IPC.

Pe parcursul activității sale științifice Ion Duminica s-a format ca specialist în domeniu romologiei. Îl caracterizează și tendința permanentă de a se perfecționa. Dovadă a acestui fapt sunt numeroase stagieri internaționale prin care a trecut. Aici doar vom menționa stagiul științific în cadrul Departamentului „Etnologie balcanică” la Institutul și Muzeul Etnografic, Academia de Științe din Bulgaria [organizată de Societatea de Studiere a Minorităților „Studii Romani”] (Sofia, 2007); s-a perfecționat în cadrul Parlamentului European, Grupul parlamentar al Partidului Popular European [organizată de Fundația „Robert Schuman”] (Bruxelles-Strasbourg, 2010) și în cadrul Școlii de Studii Politice din Moscova [organizată de Institutul European de Studii Politice din Moldova] (or. Golițino, regiunea Moscova, 2011).

Interesele științifice a dlui Ion Duminica sunt direcționate spre studierea istoriei și culturii romilor din Republica Moldova. În prima sa monografie *Maria Drăgan – cântăreață de muzică populară* (1947–1986) (Chișinău, 2007), Ion Duminica a arătat că soarta acestei personalități marcante era la fel dominată de elementul specific comunităților de romi – marginalizare.

Cercetătorul are peste 50 de articole științifice și de popularizare a științei, în care sunt abordate așa teme ca originea romilor, statutul social-juridic al romilor din Țara Moldovei în perioada medievală (sec. XV–XVIII) dar și în Basarabia țaristă în perioada anilor (1812–1918). În articolele sale autorul vorbește și despre starea lor în perioada interbelică, atrage atenția specială la o problema puțin cercetată „Deportarea și exterminarea țiganilor din România în Transnistria în anii 1942–1944”. La acesta tema a dat un interviu realizatorilor unui film documentar. De asemenea el a început să studieze și a propus colaboratorilor grupului pe care îl conduce subiectul legat de personalități marcante de etnie romă cu aport în cultura țării. Datorită lui publicul cititor a aflat date inedite despre Domnica Negru (țigancă originară din satul bulgăresc Tvardița, Taraclia), care a dansat în ansambul „Joc”. Sunt importante și o serie de studii etnografice, efectuate pe baza cercetărilor de teren, despre diferite grupuri de romi (din satul Ciocâlteni, Orhei, lingurari din satul Parcani, comuna Răciula, Călărași, ursari din satul Ursari, Călărași, ciurari din satul Chetrosu, Drochia, ciocănari din Râșcani, cătunari din Hâncești, romii popeșteni din Soroca, lăieși-ciori din Bălți și din Comrat, lăieșii brăzdeni din satul Cania, Cantemir și lăutarii din Durlești. Sunt prezentate particularitățile fiecărui din aceste grupuri.

Dl Ion Duminica ca un adevărat istoric se preocupă de păstrarea și valorificarea patrimoniului cultural al romilor din țară. În acest scop el a contribuit la elaborarea proiectului internațional *Safeguarding of the intangible Romani heritage in the Republic of Moldova threatened by the volatilisation of the individual unexplored collections* [Salvgardarea patrimoniului imaterial al romilor din Republica Moldova, amenințat de volatilizarea colecțiilor individuale inexplorate] (2015–2016). Scopul lui era de a aduna fotografii și documente vechi păstrate în familiile rome pentru a le digitaliza și pentru următoarele generații de romi și cercetători-romologi.

Fiind un bun etnolog, cercetătorul a reușit să adune povești și legende rare de la vârstnicii de origine romă. Acest material a intrat în culegerea alcătuită de el *Цыганские народные сказки [Povești populare țigănești]*, carte valoroasă, care a văzut lumina tiparului în 2012.

Pentru a atrage atenția asupra istoriei și etnologiei romilor și intensificării cercetărilor în aceste domenii dl Ion Duminica a organizat o serie de conferințe științifice naționale și internaționale. Așa în perioada 2–4 aprilie 2013 la Chișinău, cu suportul dlui și-a desfășurat lucrările Seminarul Științific Romologic Internațional „*Romii în țările ex-sovietice: istorie, etnografie, politică*”. Iar la 8 aprilie 2014 de către dr. Ion Duminica a fost organizată conferința științifică romologică, dedicată celebrării a 600 de ani (1414–2014) de la prima atestare documentară a comunității romilor din Republica Moldova. Aceasta manifestare a reunit istorici, etnologi, lingviști. Este apreciazabil faptul, că materialele conferinței au devenit accesibile publicului larg, datorită editării în același an a culegerii de studii „*Romii/Țiganii din Republica Moldova: comunitate etno-socială, multiculturală, istorico-tradițională (1414–2014)*” [recenzia la lucrarea dată a se vedea în: *Flux*. Chișinău, 2015, 3 aprilie].

Sperăm, că dl dr. Ion Duminica va continua activitatea sa rodnică pe tărâmul social și cel științific și în continuare va fi un bun fiu al poporului său.

Dr. hab. Ivan DUMINICA